

ФІНАНСОВЕ ПРАВО. ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА

ШАПОВАЛ Р.В., кандидат педагогічних наук
(Головне управління освіти і науки Харківської
обласної державної адміністрації)

УДК 347.998.85 (043.3)

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ

Розкрито шляхи удосконалення окремих аспектів адміністративно-правового регулювання фінансування у сфері освіти через внесення системних змін до чинного законодавства країни, запровадження відповідних фінансових механізмів оплати громадянами навчання.

Ключові слова: освіта, права, навчальний заклад, закон, фінансове забезпечення

Раскрыты пути усовершенствования отдельных аспектов административно-правового регулирования финансирования в сфере образования путем внесения системных изменений в действующее законодательство страны, внедрение соответствующих финансовых механизмов оплаты гражданами обучения.

Ключевые слова: образование, права, учебное заведение, закон, финансовое обеспечение

The article exposes the ways of improvement of separate aspects of administrative law adjusting of financing in the field of education through bringing of system changes in the current legislation of country, introduction of the proper financial mechanisms of payment of studies citizens.

Keywords: education, rights, educational establishment, law, financial providing

Питання видатків на освітню діяльність в Україні зараз є основною проблемою, що повинна турбувати галузь. В умовах хронічної нестачі коштів навіть не може йти про серйозне реформування системи освіти та її подальший розвиток.

Розділ IV «Фінансово-господарська діяльність, матеріально-технічна база навчальних закладів» Закону України «Про освіту» встановлює, що фінансування державних навчальних закладів та установ, організацій, підприємств системи освіти здійснюється за рахунок коштів відповідних бюджетів, коштів галузей народного господарства, державних підприємств і організацій, а також додаткових джерел фінансування.

Держава забезпечує бюджетні асигнування на освіту в розмірі не меншому десяти відсотків національного доходу, а також валютні асигнування на основну діяльність [1].

Залучення позабюджетних коштів, зокрема шляхом встановлення установами та закладами освіти платності навчання, підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації та надання додаткових освітніх платних послуг, є однією із основних передумов зміцнення фінансового стану освітніх установ.

Матеріально-технічна база навчальних закладів та установ, організацій, підприємств системи освіти включає будівлі, споруди, землю, комунікації, обладнання, транспортні засоби, службове житло та інші цінності. Майно навчальних закладів та установ, організацій, підприємств системи освіти належить їм на правах, визначених чинним законодавством.

Навчальні заклади самостійно розпоряджаються прибутками від господарської та іншої, передбаченої їх статутами, діяльності.

Основні фонди, обігові кошти та інше майно державних навчальних закладів, установ, організацій та підприємств системи освіти не підлягають вилученню, крім випадків, передбачених чинним законодавством.

Об'єкти освіти і науки, що фінансуються з бюджету, а також підрозділи, технологічно пов'язані з навчальним та науковим процесом, не підлягають приватизації, перепрофілюванню або використанню не за призначенням.

Потреби державних навчальних закладів та установ, організацій системи освіти для розвитку їх матеріально-технічної бази задовольняються державою першочергово відповідно до затверджених Кабінетом Міністрів України нормативів [1].

У цілому законодавство України містить понад 70 законодавчих та нормативно-правових актів, в яких визначаються джерела фінансування всіх видів освіти та врегульовані ті чи інші фінансові аспекти діяльності навчальних закладів. Такий суттєвий обсяг законодавчих та підзаконних актів свідчить про усвідомлення суспільством необхідності правового врегулювання фінансової діяльності у цій сфері.

Аналіз законодавчої бази щодо фінансування освіти та документів, які дозволяють зробити висновки про реальне виконання цих актів, свідчить, що сьогодення ситуація з фінансуванням освіти не повною мірою відповідає законодавчій базі. Загальні фінансові витрати для розвитку системи освіти в цілому базуються на нормах законодавства про освіту в частині фінансування системи освіти і заходів, спрямованих на забезпечення державних гарантій педагогічним та іншим працівникам організацій системи освіти, проте, як правило, цих коштів ніколи не буває вдосталь.

У той самий час не можна не визнати, що реальна економічна ситуація є основною перешкодою на шляху виконання законодавства у даній сфері. Кошти бюджетів усіх рівнів, що виділяються на освіту на сучасному етапі, не дозволяють не тільки здійснювати реконструкцію навчальних закладів та їх розвиток, а й навіть повністю фінансувати витрати на соціально захищені статті (виплата заробітної плати), не забезпечують покриття значної частини витрат на харчування, оплату комунальних послуг, поточне утримання будівель і споруд, що належать освітнім установам. Кошти на розвиток освітніх установ, зміцнення їх навчально-матеріальної бази в бюджеті практично не передбачені.

Можна, звичайно, стверджувати, що чинні законодавчі акти щодо фінансування освіти не виконуються, що у законах не закладений механізм їх впровадження, що необхідно посилити відповідальність за виконання законів, що не приймаються підзаконні акти, які могли б забезпечити суворе виконання законів, однак існуючі бюджетні обмеження – це реалії, які не можна не враховувати.

Отже, якщо йдеться про необхідність детальнішого регулювання організації освітньої діяльності у фінансовому плані, то загальнодержавні закони у сфері освіти щодо фінансування слід розглядати не окремо, а у комплексі з усією системою українського законодавства, передусім у бюджетній сфері.

Механізм бюджетного фінансування галузі освіти свідчить:

- в Україні запроваджена багаторівнева модель фінансування освіти, яка передбачає залучення до фінансування освіти бюджетів різних рівнів;
- бюджетне фінансування загальної середньої та дошкільної освіти здійснюється на основі нормативів, що розраховуються, виходячи з вартості навчання одного учня та його утримання в навчальному закладі;
- бюджетне фінансування вищої та середньої спеціальної освіти здійснюється шляхом формування та виконання державного замовлення в цій сфері;
- одним із напрямів бюджетного фінансування освіти є фінансування заходів, спрямованих на залучення позабюджетних джерел.

Розглянемо кожен з напрямів детальніше:

1. Модель фінансування освіти з бюджетів різних рівнів. В Україні встановлена чотирирівнева модель бюджетного фінансування освіти з бюджетів усіх рівнів.

Так, видатки на освіту, відповідно до п. 7 ст. 87 Бюджетного кодексу [2] України, які здійснюються з державного бюджету, включають видатки на:

- а) загальну середню освіту:
 - спеціалізовані школи (у тому числі школи-інтернати), засновані на державній формі власності;
 - загальноосвітні школи соціальної реабілітації;
- б) професійно-технічну освіту (навчальні та інші заклади освіти, засновані на державній формі власності);
- в) вищі навчальні заклади, засновані на державній формі власності;
- г) післядипломну освіту (крім закладів комунальної власності);
- д) позашкільні навчальні заклади та заходи з позашкільної роботи з дітьми, згідно з переліком, затвердженим Кабінетом Міністрів України;

е) інші заклади та заходи в галузі освіти, що забезпечують виконання загальнодержавних функцій, згідно з переліком, затвердженим Кабінетом Міністрів України.

Стаття 88 Бюджетного кодексу України встановлює, що до видатків, що здійснюються з бюджетів сіл, їх об'єднань, селищ, міст районного значення і враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів, належать видатки на освіту: дошкільну освіту; загальну середню освіту (навчально-виховні комплекси «дошкільний навчальний заклад – загальноосвітній навчальний заклад», «загальноосвітній навчальний заклад – дошкільний навчальний заклад» за умови, що загальноосвітній навчальний заклад – I ступеня);

Згідно з п. 2 ст. 89 Бюджетного кодексу України до видатків, які здійснюються з районних бюджетів та бюджетів міст республіканського Автономної Республіки Крим і міст обласного значення та враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів, належать видатки на:

а) дошкільну освіту (у містах республіканського, Автономної Республіки Крим та містах обласного значення);

б) загальну середню освіту: загальноосвітні навчальні заклади, у тому числі: школи-дитячі садки (для міст республіканського Автономної Республіки Крим та міст обласного значення), спеціалізовані школи, ліцеї, гімназії, колегіуми, вечірні (змінні) школи;

в) заклади освіти для громадян, які потребують соціальної допомоги та реабілітації: загальноосвітні школи-інтернати, загальноосвітні школи-інтернати для дітей-сиріт і дітей, які позбавлені піклування батьків, дитячі будинки (якщо не менше 70 % кількості учнів загальноосвітніх шкіл-інтернатів, загальноосвітніх шкіл-інтернатів для дітей-сиріт і дітей, які позбавлені піклування батьків, дитячих будинків формується на території відповідного міста чи району), дитячі будинки сімейного типу та прийомні сім'ї, допомога на дітей, які перебувають під опікою і піклуванням;

г) інші державні освітні програми.

Пункт 2 ст. 90 Бюджетного кодексу України визначає видатки, які здійснюються з бюджету Автономної Республіки Крим і обласних бюджетів та враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів. До таких видатків належать видатки на:

а) загальну середню освіту для громадян, які потребують соціальної допомоги та реабілітації: спеціальні загальноосвітні навчальні заклади для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, санаторні школи-інтернати; загальноосвітні школи-інтернати, загальноосвітні школи-інтернати для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, дитячі будинки (крім загальноосвітніх шкіл-інтернатів, загальноосвітніх шкіл-інтернатів для дітей-сиріт і дітей, які позбавлені батьківського піклування, дитячих будинків, закладів освіти для громадян, які потребують соціальної допомоги та реабілітації, та дитячих будинків сімейного типу і прийомних сімей);

б) заклади професійно-технічної освіти, що перебувають у власності Автономної Республіки Крим і виконують державне замовлення;

в) вищу освіту (вищі заклади освіти I, II, III та IV рівнів акредитації, що перебувають у власності Автономної Республіки Крим та спільній власності територіальних громад);

г) післядипломну освіту (інститути післядипломної освіти вчителів та центри і заходи з підвищення кваліфікації державних службовців місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, постійно діючі курси (центри) підвищення кваліфікації працівників соціально-культурної сфери та агропромислового комплексу, що перебувають у комунальній власності);

д) інші державні освітні програми.

Крім того, з місцевих бюджетів можуть, відповідно до п. 2 ст. 91 Бюджетного кодексу України, додатково здійснюватися видатки на позашкільну освіту, які не враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів для виконання таких повноважень [2].

І якщо на законодавчому рівні механізм бюджетного фінансування освіти нібито врегульований, в реальному житті передача багатьох функцій фінансування й управління сферою освіти на місцевий рівень, беручи до уваги недостатність місцевих бюджетів, призводить до того, що не завжди делегування повноважень на місцевий рівень підкріплюється відповідним обсягом ресурсного забезпечення витратних статей місцевих бюджетів.

У зв'язку з цим до Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України подається багато пропозицій щодо удосконалення механізму міжбюджетних трансфертів стосовно фінансування тих чи інших видів видатків на освіту з місцевих бюджетів.

Сума бюджетних коштів, що передається з державного на місцевий рівень у вигляді міжбюджетних трансфертів для фінансування освіти, розраховується на основі нормативів бюджетної забезпеченості у сфері освіти. Таким чином, з одного боку, можна стверджувати, що питання фінансування освіти врегульоване на законодавчому рівні, а з іншого – не можна не звертати уваги на те, що ст. 143 Конституції України та ст. 26 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [3] до повноважень органів місцевого самоврядування віднесене затвердження місцевих бюджетів та їх виконання. Отже, місцеві органи влади мають право самостійно приймати рішення щодо використання всіх видів надходжень до місцевих бюджетів, у тому числі й цільових трансфертів із державного бюджету, що в умовах хронічної недостатності коштів у місцевих бюджетах створює можливості для нецільового їх використання. Для того, щоб цього не сталося, та з метою цільового використання коштів місцевих бюджетів в Україні запроваджено їх казначейське виконання.

Також для того, щоб фінансово забезпечити право громадян на дошкільну та позашкільну освіту, хоча б і на конкурсній основі, як це проголошується ст. 53 Конституції України, необхідно враховувати видатки на позашкільну освіту в загальному обсязі трансфертів на освіту з обласного (районного) бюджету до місцевих.

Зазначене дозволяє дійти висновку про необхідність уточнення поділу функцій між різними рівнями державної влади у сфері освіти, зокрема в частині фінансування освіти та координування роботи щодо фінансового забезпечення освітнього простору в Україні. На думку автора, є необхідність у розробці програми реформування фінансування освіти з бюджетів всіх рівнів.

2. Правові основи нормативного фінансування галузі освіти. Бюджетне фінансування освітніх закладів системи загальної середньої та дошкільної освіти здійснюється на базі нормативів бюджетного фінансування, які, у свою чергу, розраховуються з урахуванням державного освітнього стандарту.

Слід зазначити, що такий підхід, крім загальних положень законодавства щодо фінансування освіти, базується й на рішенні Конституційного Суду України, який у справі про доступність і безоплатність освіти зробив такий висновок: «виходячи з положень частин другої, третьої статті 53 Конституції України, за якими повна загальна середня освіта є обов'язковою і безоплатною, витрати на забезпечення навчально-виховного процесу в державних і комунальних загальноосвітніх навчальних закладах здійснюються на нормативній основі за рахунок коштів відповідних бюджетів у повному обсязі» [4].

Метою запровадження нормативного фінансування в галузі освіти є створення необхідних умов для забезпечення ефективного функціонування цієї сфери. Запровадження фінансових нормативів у сфері освіти є складовою нормативного фінансування в інших галузях (науці, культурі, медичній галузі тощо).

В умовах недостатності бюджетних коштів виникає проблема вибору найбільш необхідних для суспільства напрямів їх використання, в результаті чого запроваджено поняття «державний соціальний стандарт». Відповідно до Закону України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» від 5 жовтня 2000 р. № 2017-III [9] державні соціальні стандарти – це «встановлені законами, іншими нормативно-правовими актами соціальні норми і нормативи або їх комплекс, на базі яких визначаються рівні основних державних соціальних гарантій». Такі державні соціальні стандарти, які фактично означають гарантований державою мінімальний рівень витрат на освіту, встановлюються за основними показниками рівня життя, витратами на управління, науку, культуру, освіту, медичне обслуговування, екологію та враховуються при формуванні бюджету.

Існують два підходи до встановлення державних соціальних стандартів:

- витрати держави на надання конкретизованого переліку освітніх послуг з розрахунку на одну особу; при цьому повинні зазначатися чіткий перелік, кількісні й якісні характеристики послуг, що надаються населенню;
- витрати держави на утримання існуючої мережі освітніх установ; при цьому повинні нормуватися витрати за окремими статтями їх витрат (витрати на заробітну плату, на придбан-

ня матеріалів, устаткування, на оплату комунальних послуг тощо).

Слід зазначити, що кожен із цих підходів має як переваги, так і недоліки.

Встановлення фінансового нормативу освітніх послуг на одну особу (учня, дитину) є, безперечно, соціально справедливим підходом. Якщо виходити з того, що державні нормативи, що визначають гарантований мінімум витрат на освіту у розрахунку на душу населення, повинні забезпечувати для всіх громадян рівні права в здобутті певного (мінімального або базового і т. п.) набору освітніх послуг, то значення таких нормативів мають бути однаковими для мешканців села, селища, міста, районного, обласного центру чи столиці держави.

Натомість при нормуванні послуг на одну особу виникають складнощі через те, що показники забезпеченості населення освітніми установами, показники інтенсивності їх використання і, відповідно, необхідні розміри витрат на освіту у розрахунку на душу населення різняться в різних регіонах. Ці відмінності є результатом реального стану соціально-економічного розвитку регіонів та їх специфіки. Негативні наслідки мають місце для двох категорій регіонів. По-перше, зрозуміло, що через різну величину інвестицій в соціальну інфраструктуру того чи іншого регіону існують суттєві відмінності в доступності, об'ємі, якості освітніх послуг, які надаються навчальними закладами (наприклад, Києва і районного центру).

Як наслідок, виникає проблема покриття різниці між нормативними витратами і тими, які є необхідними для нормального функціонування існуючої мережі. По-друге, в скрутному становищі перебувають, наприклад, сільські школи, які мають малу чисельність учнів. Оскільки обсяг фінансування безпосередньо пов'язаний з кількістю учнів, отримані кошти виявляються недостатніми для утримання навчальних закладів. Отже, тим регіонам, в яких необхідні витрати є суттєво вищі за нормативні, доводиться або шукати додаткові джерела фінансування або скорочувати існуючу освітню мережу.

Якщо ж за основу для визначення нормативів брати нормування витрат на утримання існуючої мережі освітніх установ, то такий підхід буде консервувати існуючу нерівність населення щодо доступу до освітніх послуг. Крім того, такий підхід суперечить принципу справедливості та неупередженості бюджетної системи України, проголошеному Бюджетним кодексом України, у якому зазначається, що бюджетна система будується на засадах справедливого і неупередженого розподілу суспільного багатства між громадянами і територіальними громадами.

В Україні формування державних соціальних стандартів у галузі освіти здійснюється у розрахунку на одного учня. Іншими словами, фінансується не мережа закладів, а учні. Розрахунковий показник обсягу видатків бюджету місцевого самоврядування на освіту визначається для дошкільної та загальної середньої освіти на основі фінансових нормативів бюджетної забезпеченості та коригувальних коефіцієнтів до них з розрахунку на дитину або учня. І хоча, як вже зазначалося вище, такий підхід має певні недоліки, оскільки не береться до уваги існуюча мережа освітніх закладів, із часом така мережа починає оптимізуватися.

З переходом на нормативне бюджетне фінансування малокомплектні сільські школи почали закриватися, а дітей на автобусах возять до повнокомплектних шкіл (для цієї мети запроваджена спеціальна програма «Шкільний автобус», бюджетне фінансування на виконання якої збільшується з кожним роком). Такий підхід скорочує витрати на комунальні послуги та опосередковано підвищує якість навчального процесу.

Мінімальні нормативи матеріально-технічного, фінансового забезпечення навчальних закладів, відповідно до ст. 12 Закону України «Про освіту», встановлюються Міністерством освіти України. Місцеві ж органи влади, згідно зі ст. 14 цього Закону, визначають обсяги бюджетного фінансування навчальних закладів, установ, організацій системи освіти, що є комунальною власністю, на рівні не нижче визначених Міністерством освіти України мінімальних нормативів та забезпечують фінансування витрат на їх утримання [1].

Фінансовий норматив бюджетної забезпеченості є, відповідно до Бюджетного кодексу України, гарантований державою в межах наявних бюджетних ресурсів рівень фінансового забезпечення повноважень Ради Міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій та виконавчих органів місцевого самоврядування, що використовується для визначення обсягу міжбюджетних трансфертів – коштів, які безоплатно і безповоротно передаються з одного бюджету до іншого.

Розрахунок міжбюджетних трансфертів здійснюється згідно з «Методикою розподілу

обсягу міжбюджетних трансфертів між районним бюджетом бюджетами міст районного значення, сіл, селищ», затвердженою постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Методики розподілу обсягу міжбюджетних трансфертів між районним бюджетом, бюджетами міст районного значення, сіл, селищ» від 24 грудня 2003 р., розрахунковий показник обсягу видатків бюджету місцевого самоврядування на освіту визначається на основі фінансових нормативів бюджетної забезпеченості та коригувальних коефіцієнтів до них з розрахунку на дитину або учня [1].

Окремо встановлюється розрахунковий показник обсягу видатків на освіту для бюджетів міст районного значення, селищ міського типу, розрахунковий показник обсягу видатків на освіту для бюджетів сіл, селищ, крім селищ міського типу.

Бюджетні фінансові нормативи у сфері освіти у тому вигляді, в якому вони існують на сьогоднішній день, фактично встановлюють мінімальний обсяг фінансування цієї сфери на одну особу, на основі якого визначається гарантований державою мінімальний обсяг витрат на освіту в цілому. Зрозуміло, що ефективне функціонування механізму фінансування освіти, коли здійснюється тільки «мінімальне» фінансування і фактично відсутня інвестиційна складова, що, наприклад, не дає можливості здійснювати закупку нових комп'ютерів, поповнювати бібліотечні фонди тощо, неможливе.

Слід зазначити, що бюджет на 2011 р. передбачає бюджетні призначення за напрямом «забезпечення навчальних закладів безоплатними підручниками та посібниками» в рамках виконання державної програми «Освіта населення України», проте, звичайно, такий підхід не вирішує проблему в цілому. Отже, як тактичний захід вбачається доцільним на законодавчому рівні визначити, що, крім нормативного фінансування загальної середньої та дошкільної освіти, обов'язковим є виділення коштів на розвиток матеріально-технічної бази школи.

У стратегічному плані для реальної оцінки ситуації з фінансуванням освіти необхідним вбачається визначення обсягів не тільки мінімальних, а й таких нормативів, які б забезпечували рівень фінансування, зумовлений об'єктивними потребами її функціонування і розвитку. Наявність об'єктивних нормативів дозволяє бачити перспективу розвитку фінансування освіти та дає підстави для оцінки реальної ситуації з фінансуванням освіти в державі.

Поточне бюджетне фінансування могло б здійснюватися з огляду на об'єктивні нормативи фінансування освіти та з урахуванням можливостей бюджетів усіх рівнів. З іншого боку, наявність такої інформації була б корисною для розроблення напрямів позабюджетного фінансування освіти і могла б стати стимулом для здійснення інвестицій в цю галузь, наприклад, обсяги інвестицій, які не перевищують об'єктивні (а не мінімальні) нормативи фінансування освіти, могли б мати певний пільговий режим їх реалізації.

3. Правове регулювання державного замовлення у галузі освіти. Правовою основою формування державного замовлення, у тому числі у сфері освіти, є Закон України «Про державне замовлення для задоволення пріоритетних державних потреб» від 22 грудня 1995 р. Згідно із Законом державними замовниками є Верховна Рада України та інші центральні органи державної влади України, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації, державні організації та установи, визначені Законом «Про Державний бюджет України», а також державні організації та установи, уповноважені Кабінетом Міністрів України.

Ці органи, виступаючи державними замовниками, мають укладати державні контракти з виконавцями державного замовлення. Державний контракт, відповідно до ст. 2 зазначеного Закону, – це договір, укладений державним замовником від імені держави з виконавцем державного замовлення, в якому визначаються економічні і правові зобов'язання сторін і регулюються взаємовідносини замовника і виконавця.

Виконавцями замовлення є суб'єкти господарської діяльності України всіх форм власності, які виготовляють і поставляють продукцію для державних потреб відповідно до умов укладеного державного контракту [5].

Загальний порядок формування державних замовлень, у тому числі у сфері освіти, встановлено прийнятою на виконання Закону України «Про поставки продукції для державних потреб» Постановою Кабінету Міністрів України «Про Порядок формування та розміщення державних замовлень на поставку продукції для державних потреб і контролю за їх виконанням»

від 29 лютого 1996 р. № 266 [6].

Державне замовлення в системі освіти здійснюється за напрямами «підготовка фахівців, науково-педагогічних та робітничих кадрів», «підвищення кваліфікації, перепідготовка та підготовка кадрів (післядипломна освіта)». Державне замовлення формується Міністерством економіки України разом з Міністерством освіти та науки України. Критерії формування державного замовлення, у тому числі й у сфері освіти, встановлюються наказом Мінекономіки України «Про затвердження критеріїв формування державного замовлення на поставку продукції для державних потреб» від 14 червня 2002 р. № 179 [7].

Відповідно до цього нормативного акта, вибір виконавців державного замовлення здійснюється з урахуванням впливу потенційного виконавця державного замовлення на підвищення освітнього потенціалу, можливості задоволення потреб усіх сфер суспільного життя України у фахівцях, вартості послуг потенційного виконавця з підготовки, перепідготовки фахівців усіх необхідних спеціальностей за бюджетні кошти.

Після затвердження державного бюджету формується остаточний варіант державного замовлення і визначаються державні замовники.

Підсумовуючи викладене, можна стверджувати, що питання фінансування освіти (як бюджетне, так і позабюджетне) не слід розглядати автономно без їх тісної прив'язки до економічного розвитку країни. Так, бюджетне фінансування освіти значною мірою залежить від обсягу державного бюджету та необхідності подолання дефіциту фахівців у стратегічно важливих для держави напрямках, а потреба бізнесу у висококваліфікованих фахівцях є підставою та стимулом для розвитку, в основному, позабюджетних джерел фінансування освіти. Отже, сучасні механізми фінансування освіти мають розглядатися та розвиватися у напрямі, з одного боку, зростання обсягів бюджетного фінансування, з іншого – розвитку взаємодії установ освіти з бізнесом, налагодження партнерських взаємозв'язків з роботодавцями.

Слід також наголосити на необхідності удосконалення законодавства із зазначених питань. Закони в галузі освіти, у тому числі щодо її фінансування, як правило, не містять норм прямої дії. Результатом такої ситуації є існування в законодавчому полі численних підзаконних актів – постанов Кабінету Міністрів України, положень центральних органів виконавчої влади в галузі освіти та бюджету.

Список використаної літератури:

1. Про освіту: Закон України від 23.05.1991 р. // ВВР. – 1991. – № 34. – Ст. 451.
2. Бюджетний кодекс України: Кодекс України від 21.06.2001 р. // ВВР. – 2001. – № 37. – Ст. 189.
3. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. // ВВР. – 1997. – № 24. – Ст. 170.
4. Про офіційне тлумачення положень частини третьої статті 53 Конституції України: Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України від 04.03.2004 р. // Офіційний вісник України. – 2004. – № 11. – Ст. 674.
5. Про державне замовлення для задоволення пріоритетних державних потреб: Закон України від 22.12.1995 р. // ВВР. – 1996. – № 3. – Ст. 9.
6. Про Порядок формування та розміщення державних замовлень на поставку продукції для державних потреб і контролю за їх виконанням: Постанова Кабінету Міністрів України № 266 від 29.02.1996 р. // Офіційний сайт Верховної Ради України // <http://www.rada.gov.ua>.
7. Про затвердження критеріїв формування державного замовлення на поставку продукції для державних потреб: Наказ Міністерства економіки України № 314 від 03.10.2005 р. // Офіційний вісник України. – 2005. – № 42. – Ст. 2678.
8. Курко М.Н. Адміністративно-правове регулювання вищої освіти в Україні: Монограф. – Х., 2010.
9. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії: Закон України від 05.10.2000 р. // ВВР. – 2000. – № 48. – С. 409.

Надійшла до редакції 08.02.2011

